

Emilienne Malfatto

Obersten sover ikke

Roman

Oversat af
Maj Dannemand

Oversat efter: Emilienne Malfatto, Le colonel ne dort pas
© ÉDITIONS DU SOUS-SOL, 2022

texte | tekst

*Ak allesammen
da jeg er nødt til at tale til jer
ikke længere kan ignorere jer
eftersom I er blevet de dunkle herrer
over mine nætter
eftersom jeres skygger og jeres skrig
genlyder i mit natlige mørke
eftersom Fiskemændene
har taget magten over mine drømme
henvender jeg mig til jer alle, jer allesammen
mine ofre mine bødler
jeg har dræbt jer alle
hver og en af jer for ti år siden eller*

ti dage siden

eller i morges

*og lige siden har jeg været dømt til at fortsætte
med at dræbe jer*

*hver gang for hver ny død
øger jeg min straf min*

dom uden mulig appel

*på livstid
på livstid
ligesom jer Fiskemænd
jeg ser jer atter flyde
i det grålige vand
flyde*

*I vender tilbage for at befolke mine mareridt
I bevæger jer fremad skubber sivene til side
I rækker jeres afpillede arme ud mod mig
opsvulmede af vandet*

*I rækker armene frem og det er altid i dette øjeblik
altid dér at
jeg dræber jer*

endnu en gang

*dræbe de døde dræbe jer på ny I mine ofre
eftersom det er den eneste mulighed eftersom jeg al-
lerede har
dræbt jer
eftersom I snart dræber mig*

Obersten ankommer en kold morgen, og netop denne dag begynder det at regne. Det er den tid på året, hvor universet smelter sammen i én eneste farvetone. Grå er den lave himmel, grå er menneskene, grå er Byen og ruinerne, grå er den store flod med langsomt rindende vand. Obersten ankommer en morgen, og det ser næsten ud, som om han fremkommer af tågen, han er selv så grå, at han ligner en ansamling af affarvede partikler, af aske, som var han undfanget af denne verden uden sol. Det ligner et spøgelse, tænker vagten, da han ser ham stige ud af jeeopen. Og ordonnansen stiller sig ret og tænker ved sig selv, at obersten ligner disse mænd, der ikke længere har noget lys i øjnene, og som han af og til møder her under krigen. Kun hans røde baret påminder om, at farverne ikke er forsvundet.

Det store beslaglagte hus, der nu fungerer som kommandocentral og bolig for befalingsmændene, ligger på toppen af bakken. Det er et gammelt palæ fra den tidligere diktators tid, under det gamle regime. Her genfinder man smagen for det, der skinner fra loft til gulv; for marmor, forgyldninger, falske joniske søjler, enorme sæder med polstring hård som beton, der anvendes til receptioner, hvor de er til konstant ubehag for gæsterne, som ifølge etiketten ikke må lade nogen tegn på ubekvemhed skinne igennem. I en niche i indgangshallen står busten, som blev hals-hugget – eftersom man ikke kunne flytte den, og den portrætterede den tidligere diktator, ham som ingen benævnte som *diktator* på bustens tid.

Obersten tøver ved indgangen til palæet. Har han været her før? Han tjente loyalt under det gamle regime, han har været genstand for flygtige hædersbevisninger i lignende omgivelser, på det tidspunkt, hvor busterne var intakte i alle nicher i alle landets palæer. Han tøver, som var det ham imod at besudle marmoret med sine sko, der er gennemvædet af flydende, næsten cremet mudder – det glatte, klare mudder, som folk vader rundt i udenfor. Måske føler han en lille rest af generthed (ærbødighed?) over for den tidligere diktator, som han i sin tid var loyal imod, ligesom mange her, selvom de alle lader, som

om de er uvidende og bestræber sig på aldrig at tale om den periode. Så retter han ryggen, tag dig nu sammen! og følger ordonnansen ind i det store kontor, som tilhører generalen med ansvar for de nordlige tropper og Generobringen.

Generalen troner bag sit store mahognibord, travlt beskæftiget med at trimme sine næsehår ved hjælp af en lille sølvsaks og et håndspejl, og obersten tænker, at dette damespejl måske stammer fra et af palæets soveværelser - et levn fra det gamle regimes magthavere.

Han slår højre hæl i jorden og fører hånden til sin baret, som retstillingen kræver det, og generalen lægger modvilligt sølvsaksen fra sig for at se den besøgende an. Det forekommer ham, at obersten er gråliggjort, som om han mangler substans, som om hans konturer er udviskede. Denne form for observation er atypisk for en militærmand, især for en general med ansvar for de nordlige tropper og for Generobringen, så han forkaster den med en fnysen, der fører små, afklippede hår op i hans næsebor.

Der er noget ved manden foran ham, som generer generalen og fremkalder en mærkelig følelse i ham, en slags ængstelse. Han ville aldrig indrømme det,

men han er glad for den en distance mellem dem, som uniformerne skaber; graderne, hierarkiet og selv det store voksbehandlede mahogniskrivebord, som, forestiller han sig, danner en slags skjold foran hans fremtrædende person.

Uden et ord rækker obersten ham sin udsendelsesordre. Brevhovedet er prydet med en smuk guldørn. Generalen sænker sine buskede øjenbryn mod det elfenbensfarvede papir og skimmer de officielle sætninger - hele Hovedstadens autoritet materialiseret i sort blæk. Han udstøder et lille grynt, måske for at tilkendegive, at han har noteret sig indholdet, eller måske som indikation på, at han er blevet forstyrret uden grund.

Generalen har i øvrigt ikke rigtig noget at skulle have sagt, den grå mand skal lede Specialenheden, okay, det noterer han sig, han føler sig vagt forpligtet til at sige et par ord, om ikke andet så fordi, han er chefen, for at give sit samtykke (selvom den elfenbensfarvede udsendelsesordre fra Hovedstaden ikke kræver hans samtykke), og til sidst siger han Specialenheden, godt, der er nok at tage fat på. Obersten, som stadig står ret foran skrivebordet, og som ikke har rørt sig ud af pletten, nikker. Generalen

løfter hovedet, han venter på et svar, på noget reglementeret, så obersten siger Javel, hr. general, for det er alt, hvad han har at sige, men han virker allerede fraværende, som sunket ind i sig selv eller rejst til en fjerntliggende egn, som generalen forestiller sig (uden at han dog klart formulerer denne tanke) er mørk og beboet af spøgelse, og han har pludselig kun et ønske; at denne mærkelige, grå mand forlader det store kontor, så han afskediger ham med en bevægelse og overlader ham til ordonnansen, som har ventet i forværelset.

Da obersten har forladt rummet, føler generalen, at han igen kan trække vejret, som om han i de forgange minutter ubevidst har holdt vejret for ikke at indånde den aske, som den nyankomne bar med sig. Det forekommer ham, at hans bryst er lettere, og han ryster sit hoved, som for at bortjage de ensfarvede partikler, efterladt af obersten. Så snuser han kraftigt ind og griber igen fat om sølvsaksen.

Udenfor i gråvejret trasker obersten efter ordonnansen, der fører ham til officersboligen, et andet beslaglagt hus og endnu et levn fra det gamle regime, dog mere beskedent, uden marmor og søjler. På vej op ad bakken, kigger han ned til højre, på Byen, eller rettere sagt *på det, der er tilbage af den,*

for det er, som om det ikke længere er en by men noget andet, et sammensurium, en bunke materiale der før i tiden, for en evighed eller nogle få timer siden, havde form af boulevarder, gader, huse, hvor folk boede, spiste, sov, skændtes, elskede og døde. Kun det sidste verbum er stadig relevant i dag, tænker obersten.

Ordonnansen fører ham til hans værelse. Rummet er sparsomt møbleret, i hjørnet står en metalseng med en tynd, sammenrullet madras ovenpå. Vinduesruderne har en ejendommelig tykkelse, som var de fremstillet af flere lag glas, der forvrænger alt lys og ethvert billede udefra og bader rummene i en stemning som i en glaskrukke; på én gang iriseret og uigennemsigtig, og som giver én fornemmelsen af at se verden gennem en pyt af benzin.

Obersten er ligeglad, han er lettet over at skulle bo alene i rummet, det er i bund og grund det eneste, der betyder noget. Han forholder sig tavs, han ser stedet an, men det er hurtigt gjort, så ordonnansen, der føler sig ubehageligt til mode (også han føler sig ubehageligt til mode), rømmer sig med en hvæsende lyd. Han leder efter ordene foran denne alt for tavse, alt for fjerne oberst, søger en sætning, der kan udfylde stilheden og siger i en næsten undskyldende

tone, at det desværre nogle gange kan være svært at sove på grund af støjen fra Generobringen.

Jeg sover ikke, svarer obersten.

*Ak I mine martyrer som hjem søger mine mørke næt-
ter
eftersom jeg skal henvende mig til jer
hvem af jer skal jeg så starte med?
Jeg frygter natten som et byttedyr frygter jægeren
hver aften vender jeg mig mod solen
i håbet om at den ikke vil gå ned i horisonten*

denne aften

*den er det eneste som holder jer på afstand
I mine martyrer mine bøddler
I min pinsel
men hver aften går den ned
den går ned og forsvinder og netop da kommer I til
live
i mine øjne
bag mine øjenlåg som jeg kniber sammen*

af alle mine kræfter

*I dukker frem I rejser jer i mørket
i mit værelse
og jeg ser jer bag*

mine sammenknebne øjenlåg

*hvem af jer kommer og hemsøger mig i nat?
dig, Fiskemand?
den første
den første mand som jeg gjorde til en fisk
i dette forgiftede vand
i dette vand som blev til død
dig, menneske hvis navn jeg har glemt
men ej synet af den ødelagte krop
forvreden
en krop når den ikke længere er en krop
er helt uigenkendelig
den bliver næsten
latterlig
grotesk
en krop som ikke længere er en krop
det kræver stor umage ved I nok at genkalde sig det
som var
et menneske
en person*

*med følelser
drømme
sindsbevægelser
en hud som var en hud og ikke*

en lang hudafskrabning

*et åbent sår et sår fuld af blod
det er utroligt hvad et menneske kan udholde
I kan ikke forestille jer
hvor megen smerte det kan udholde*

hvor megen lidelse rædsel

sønderrivning

*jeg troede heller ikke på det
det gør jeg nu
jeg ved det jeg har set det
på første hånd
med egne øjne
første hånd som leder bødlens hånd
torturbødlens hånd eller
som
af og til tager tingene i egen hånd
selvgjort er velgjort
det gælder også for tortur*

*for kunsten at afhøre
knuse en mand
torturere ham
gøre ham vanvittig
fratage ham sin krop
sin hud
sine lemmer
sine tænder
sine negle
det er en kunst ved I nok
jeg er for mit vedkommende forblevet håndværker
men jeg har kendt æsteter
inden for denne proces
som hugger på melodisk vis
som ikke brækker sig om aftenen
hvis øjne stråler når de river
andre øjne ud
jeg har kendt nogle som opførte sig sådan men jeg
var ikke én af dem
almindelig håndværker aldrig æstet
selvom for dig Menneske med den forvredne krop*

ødelagt usammenhængende

så har det det i grunden

ikke gjort nogen væsentlig forskel

*og det er dig som piner mig nu
og som knuser mig
hver nat
hver aften
dig og dine ligemænd mine ofre I har
det til fælles
selvom alle ikke er døde
på den samme måde
jeg har et varieret repertoire
min sjæls sorte notesbog
hvad vil I
spørg ud
hvilken død hvilket offer
hvem skal jeg først tale til*

Siden obersten ankom til hovedkvarteret, som ligger med udsigt over den by, der ikke længere er en by, har han hver aften lyttet til lydene fra Generobringen. Hver nat, i det tomrum, som går forud for hans mareridt (men det er ikke mareridt, for han er vågen), lytter han til støjen fra ødelæggelserne. Det larmer forfærdeligt, det hviner, det eksploderer, det buldrer, det skurrer, det smadrer, det nedbryder. Men han er næsten taknemmelig for denne larm, som fylder rummet et øjeblik, i det mindste, før de *andre* kommer. Det virker nogle gange, som om de holder sig tilbage, som om den store dødsstøj udenfor fylder rummet i en sådan grad, at der ikke er plads til de *andre*, i det mindste for en kort tid - som om de står på tærsklen og venter på noget, han ved ikke hvad, et øjebliks pause fra larmen, og så kommer de frem, og obersten ville kunne sværge på, at han kan høre dem forklare Vi er sent på den, vi blev forsinket.

Obersten har glemt det nøjagtige tidspunkt, hvor han holdt op med at sove. Efter hvilken død, hvilket forhør, hvilken kamp, hvilken krop, der ikke længere var en krop. Det forekommer ham, at det indtrådte gradvist.

Når han gør sig umage og ser tilbage (men det bliver sværere og sværere for ham), husker han sin barndom, sin ungdom, søvnen, der ramte ham som et lyn, og som ikke var en kamp – søvnen, der greb ham, førte ham væk, løsrev ham fra hans krop, ja, det er netop det, denne fornemmelse af i nogle få timer at slippe bort fra sin krop, fra sit liv, fra *sig selv*; søvnen førte ham langt bort og bragte ham så tilbage nogle timer senere og efterlod ham på bredden, som var han blevet skyllet op af en bølge, og han husker stadig denne følelse af slaphed ved sin opvågning, som han ikke har følt i mange år.

I begyndelsen indfandt søvnen sig blot langsommere, ligesom fjenden, som man afventer ude på sletten, men som ikke dukker op, eller ligesom venen, der ikke kommer til et aftalt møde. Men dengang - obersten daterer det til hen mod slutningen af det gamle regime – lykkedes det ham alligevel altid at døse hen, oftest ved daggry. Han vendte og

drejede sig i sengen, som var blevet for varm og klistret, indtil han kunne skimte de første glimt af daggryet i øst gennem vinduet, og da havde han følelsen af, at en byrde blev fjernet fra hans bryst. Det føltes, som om den glubske los, metal- og fløjlslossen, der sad på hans hjerte og lunger, rejste sig og forsvandt på sine bløde poter, og med øjnene rettet mod det dugfriske lys lukkede han endeligt øjnene i et par timer, eller nogle gange kun et par minutter, slap bort fra sin krop og fik adgang til den sovendes lyksalige glemsel.

Da han helt holdt op med at sove, blev han bekymret. Han troede, at han skulle dø. En mand, der ikke sover, det er aldrig set, det eksisterer ikke. Men han døde ikke. Var det på dette tidspunkt, at han begyndte at ændre sig? At trække sig ind i sig selv, at føle sig alene blandt andre mennesker, uden for gruppen, selv når han er midtpunkt? Det gør (*arbejdet*) meget vanskeligere, for det er jo ikke det samme at udføre (*det*), når man er flere, hvor man fyldes af denne næsten organiske følelse af at leve op til sin pligt; hver person som et værn for den anden, et værn mod tvivl og spørgsmål, hvor man står sammen mod de torturerede kroppe. Obersten er holdt op med at føle sig som en del af gruppen og med

at lave sjov med de andre – sige lidt for grove vittigheder, lidt for falske til at munterheden virker oprigtig, men i sidste ende er man nødt til at forjage det lette ubehag, der er en realitet, uanset om man vil det eller ej, man er nødt til at leve sig ind i opgaven.

Men han døde ikke. Han døde ikke, og han blev næsten skuffet. Hans martyrer, hans bøddler lader ham ikke slippe så let, når alt kommer til alt varer døden i sig selv kun et øjeblik, et splitsekund, hvor den stiger op i kroppen og driver livet ud, og livet forsvinder, men det, som tager tid, det, som er uendeligt, det er alt det, som går forud; deri ligger torturen, og han ved det selv kun alt for godt, idet der findes en kunst, der består i *ikke at få et menneske til at dø for tidligt*, for alt stopper, når man først er død, eftersom man ikke kan få et lig til at lide.

Han har forstået sin straf, denne livstidsdom, som hans martyrer har afsagt. De nægter ham at miste hukommelsen, selv midlertidigt, selv blot i et par timer. For altid skal han huske og se dem for sig, som han har dræbt, dem, som han fortsætter med at dræbe - for siden han kom til Byen, har han genoptaget sin mission, hvad kan han ellers gøre, han tænker, at det er det eneste, han er i stand til (stod det skrevet i hans skæbnebog), så derfor fortsætter

han hver morgen efter en søvnløs nat, han klæder sig på, ifører sig sin uniform og den røde baret, tager sin taske og går ud i den grå verden udenfor, hvor ordonnansen venter på ham ved siden af jeeopen, hvis motor allerede er i gang, for der er ingen tid at spilde, arbejdet venter.

[...]